

ТИЖНЕВИК REVUE HEBDOMADAIRE **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 45 (253) рік вид. VI. 30 листопада 1930 р. Ціна 2 фр. (Prix 2fr)

Париж, неділя, 30 листопада 1930 року.

Останніми днями в пресі повнісенько чуток про те, що діється в Москві. Не переказуватимемо тут того, що пишеться: наші читальники знають це з газет. Так само навряд чи було б доцільно розібрати, що в тому правда, а що — вигадка. Але по-за тим, що зостається неясним сьогодні, єсть в тих звістках речі цілком виразні і безперечні. Перше за все, це надзвичайне загострення сварок та гризні на самісеньких вершках, в керуючій купці комуністичної партії, розклад самого мозку її. Далі, непевний настрій і заколоти та арешти в червоній армії. І до того де? В самому серці совітської деспотії.

Ті факти набірають особливого значіння на тлі того економічного розвалу, тієї руїни у всіх царинах господарського життя, того нелюдського терору, що від них стогнуть усі частини величезної совітської імперії. Та в зв'язку з тим усім особливо загострюється становище на окупованих червоною Москвою землях, де могутнім фактором являється національний момент, де все аж кипить неприхованою ненавистю до зайдів-окупантів. Перше за все, на Україні та на Кавказі.

За тим усім чується неблагана хода неминучого кінця, що раніше чи пізніше має до-щенту розтрошити нелюдську владу комуністичних імперіялістів.

В тих звістках криється страшне memento московським самодержцям та їх попихачам. Але разом з тим в них — і грізна пересторога українській еміграції.

Чи готові ми?

Боротьба з ворогом, що не припинялася від того часу, як із зброєю в руках залишили ми рідний край, і що не припиниться аж до його

визволення, бере у нас багато сил фізичних і духовних, потребує постійного напруження духу, скупчення волі. Та максимум усього цього вимагатиме від нас рішуча хвиля тієї боротьби, яка, — ми не знаємо, — коли наступить, але до якої ми повинні повсякчасно бути готові. Треба пам'ятати, що ми на чужині зостаємося морально мобілізованими.

І на чутки звідти маємо ми вже сьогодні дати відповідь, відповідь ділами. Кожен з нас, кожна свідома одиниця — поглибленням внутрішньої дисципліни. Громади і об'єднання — розвитком і зміцненням організаційних зв'язків. Урядові чинники — посиленням і збільшенням підготовчої праці до останнього етапу нашої визвольної боротьби. Усі ми — ще щільнішим об'єднанням навколо легального уряду національного — уряду УНР.

* * *

Одно з питань, яке зараз займає чимало місця на сторінках світової преси, є питання Палестини.

Англійський уряд, що устами пскійного Бальфура дав великі обіцянки сіоністам, що заповів створення «національного дома» жидівського народу, примушений був припинити доступ жидівських колоністів до Палестини. Тяжко звичайно запідозрити уряд Макдональда в антисемітизмі. Його нова позиція пояснюється труднощами, які створилися на теренах «обітованої землі», що заселена була арабами-магометанами за час розсіяння жидівського. Проти одної міжнародньої сили — жидівства, повстає друга, може не менш впливова і особливо важлива для англійців — мусульманство.

Але сила перша є остільки значна, такий величезний галас счинений був майже на всій земній кулі сіоністами, стільки гарячих прихильників має жидівський народ повсюди і, що найголовніше, в самій Англії серед консерваторів, що й уряд Макдональда примушений знову переглянути свою позицію.

Що-до Палестини, то ми, українці, з цілком державного свого погляду зацікавлені в тому, щоб жидівська людність мала певний терен для переселення, бо на Україні помічається те, що можна назвати жидівським перенаселенням міст.

Це явище з роками большевицького панування все більше і більше загострюється на Україні. Коли буржуазія жидівська попросту втекла з України і міцно поприростала вже на Заході; коли активні чинники революціонізованого жидівства пішли на службу до большевиків, то величезна маса ремісників і дрібних містечкових комерсан-

тів опинилася в становищі майже безпорадному. Це напів голодне безробітне населення являється прямою жертвою большевицьких експериментів. Разом з усією людністю нашого краю, що зазнала страшної економічної руйни, опинилися в дуже тяжкому становищі на Україні і містечкові жиди.

Самі большевики це зрозуміли, але для того нічого не змогли вони вигадати, як створити жидівські хліборобські колонії на самій і без того перенаселеній в сільсько-господарському відношенні Україні. Натурально, це одна з божевільних думок большевицьких, які крім злого нічого принести не можуть. Ми не раз виступали проти цього страшного своїми наслідками експерименту і становище наше тим самим застається і зараз.

Соціальної проблеми, зв'язаної з безробіттям жидівських мас, большевики звичайно так і не розрішають за своє панування, що вже приходить тепер до кінця.

Цю проблему доведеться вирішати урядові УНР.

Натурально, відновлення нормальних умов економічних після визволення України і відбудування її державности вже тим самим підніме добробут жидівської бідноти, але все ж цим вся проблема розрішена не буде. І, можливо, що й урядові УНР доведеться дбати про полегшення еміграції певній частині жидівського населення. Закриття дверей до Палестини, очевидно, не полегшує ці майбутні труднощі.

Тай не тільки в соціальному, але і в політичному відношенні жидівське питання не є легким до розрішення.

Розрішенню його можуть допомогти самі жидівські маси на Україні. Жидівська людність наших міст і містечок повинна виразно зазначити своє становище до визвольних змагань українського народу, на землі якого вона з давен мешкає, повинна зайняти раз на завжди лояльну позицію до Української Держави.

Та ситуація, яка появилася наслідком ганебного злочину Шварцбарда, та безглузда і злочинна політика, якої трималися під час процесу лідери європейського жидівства (що-правда, американські жиди зайняли зовсім іншу позицію), створила дуже нездорову атмосферу, якій колись треба буде покласти край.

До жидівського питання на Україні ми мусимо підходити не з погляду якогось «фільтства» чи «фобства», а з погляду державних інтересів і з погляду чистої справедливості. Україна, як і сусідні з нею держави, це країни найбільшого світового скупчення жидів.

Як не захоплює сучасних американських і європейських жидівських лідерів справа Палестини, але з чисто практичного погляду їх

мусіла б більше цікавити доля багатоміліонного східного єврейського населення, яке має своє лице, свої звичаї, свої завдання і навіть свою політику.

І все це треба пристосувати до місцевих умов, які допіру після падіння більшовиків мають складатися, до нових умов, що приєднують до створення на Сході Європи нових національних держав.

Доктор Є. К. Лукасевич.

(Загдка в роковини смерті).

Було це десь наприкінці року 1906-го в цілком ще новенькій Київській «Просвіті», що мала кілька покоїв над славнозвісним потім «мейнінгенським театром» М. Садовського, в пам'ятному «Троїцькому Народньому Домі»...

Голова Т-ва, Б. Д. Грінченко скликав на спільну нараду дві просвітянські комісії — видавничу та лекційну. В хатині, де відбувалися засідання, набіралося все більше люду. Я щойно прибув до Києва, «просвіт'ян» ще не знав і тільки тепер мене з ними знайомили:

— Доктор Модест Левицький... Доктор Лукьянов... Доктор Черняхівський... Доктор Орловський... Доктор Чижнакова... Доктор Матушевська... А це «європейський» доктор — доктор Лукасевич!...

Я був у страшенному здивованні.. Чи ж справді я потрапив на засідання культурного товариства, що має міркувати про книжки та лекції для народу, чи випадково опинився на якомусь консіліумі в помешканні хворого? А подруге: чому ж про всіх інших лікарів було говорено просто «доктор», а про Лукасевича ще додано епітет — «європейський»?...

Я почав приглядатись до Євмена Кириловича й побачив, що, справді, навіть і назовні був він інший, відмінніший по-між своїми колегами. «Місцеві» лікарі були, мовляв, важкуваті, малоповороткі, одягнені по провінціальному, з звичкою, явно розрахованою на щонайменш годинну «задушевну» розмову. А Лукасевич-маленький, щуплавий, немов із самих м'язів скутий, як японські борці (потім, як сам доктор розповідав, в Швейцарії його й справді вважали за японця.), *tiré a quatre epingles*, з ідеально розпрасованими штанами, чого інші наші доктори рішуче «не знавали», рухливий, як живе срібло, з короткою та швидкою, «діловою» мовою.

Поки комісії збирались, як звичайно, принаймні з годину, — д-р Лукасевич встиг зо всіма пересправити, при чому в розмові цілком обходився без москалізмів, що по тих часах було не щоденним явищем. На початку засідання він стисло висловив свою думку, очевидно, оформлену ще при перегляді повістки. Потім глянув на золотий годинник, акуратно приміщений в замшовому капшучкові, й, зробивши Б.

Грінченкові незнайомий ще тоді мені прощальний рух рукою, вийшов із засідання, по дорозі сказавши пошепки комусь з моїх сусідів, котрий хотів його затримати:

— Пацієнти чекають...

З того часу здибував я Євмена Кириловича дуже часто. А в Києві це зовсім не було важко: він забігав майже на кожне засідання того чи іншого національного товариства; його можна було побачити на всіх вечірках у клубі; кожна театральна прем'єра не обходила без нього. Мимо того, його можна було майже кожного вечора знайти за театральними лаштунками, понеже він був театральним лікарем; його також можна було зустрінути на вулицях в найдальших кутках Києва, як він поспішав до німецьких; нарешті майже в кожному приватному помешканні, де жили свідомі українські люди, можна було здибати доктора, коли там хтось нездужав.

Пізнавши його ближче, не раз потім згадував я той епітет, що було його сказано на докторову адресу при нашій знайомості. Справді, серед наших «прекраснодушних» тогочасних українських діячів д-р Лукасевич різко відрізнявся своєю поведінкою, і способом думання, і способом життя. Навіть прояви його глибокого патріотизму були інші, як у наших тодішніх людей. Бо д-р Лукасевич не був ні мрійником, ні фантазером чи фразером: і вдома, і на еміграції — він все однаково був незмінно чинним і практичним. Найцінніша в світі річ була для нього — час. І коли ця людина мала ті чи інші гріхи, то в одному з гріхів загально-українських д-р Лукасевич ніколи не мав потреби сповідатись: ніколи й ні при яких обставинах він не промав в а д у р н о а н і х в и л и н и . Це в першу чергу й робило його правдивим європейцем.

Але ж, хто любить і цінить час та вміє швидко й продуктивно робити, той звичайно не тільки любить і дбає, але ж і мусить любити порядок. Так і Лукасевич дивував усіх близьких своєю «німецькою акуратністю», з-за якої його часами й висміювано різними «широкими натурами».

Натурально, що в його приватному помешканні була дивовижна доцільність і зручність всієї обстанови. Вільний простір довкола дверей у маленькому кабінеті було обложено вузькими, надзвичайно практичними шаховками для книжок. Все, що знайшла тогочасна техніка для зручності житла, ви могли знайти і в помешканні д-ра. Але разом з тим ви бачили в його покоях таку велику для тих часів оригінальність, як мальовані, а не поліплені тапетами, стіни, що закінчувались під стелею дуже гарним, суто-українським орнаментом.

— Це мусив був малювати сам, — одповідав вам д-р на ваше запитання, — бо, уявіть собі, на цілий Київ не міг знайти так званого в Європі «малювача покоїв». Брався, що-правда, один, так може малювати лише по готових графаретах, а коли я забажав українського орнаменту, то вже більше його й не побачив!

Малесенькі дворики своєї садиби д-р оздобив гарненькими «японськими» садочками, і знов таки:

— Садив сам. Питав садівника, — говорить: на такій малій те-

риторії нічого не дається зробити. А де ж я йому візьму більшою?!...

Знаючи отой секрет поводження з часом, д-р завжди встигав зробити все; навіть чорну фізичну працю, що тоді всемірно дивувало й підлягало осудженню, Рішуче не пригадаю випадку, щоб я колись чув од д-ра Лукасевича таку стереотипну в українських устах фразу:

— Знаєте, — не могу!.. Я такий переобтяжений, що-повірите? — й носа нема коли... і т. д.

Звичайно ж доктор говорив:

— Добре! Тільки даруйте, сьогодні цього я не докажу, бо обіцяв ці години тому а тому. Але завтра буде зроблено, так між 12-ою а 1-ою!

І було зроблено. І саме — між 12-ою та 1-ою...

А от же, на одну справу доктор протягом чотирьох років не знайшов часу!...

Було це так. Року 1926-го небіжчик Є. Х. Чикаленко взяв з мене обітницю, що я понаписую згадки — характеристики визначніших українських робітників моєї доби. Про багатьох я мав досить докладних відомостей, про інших уже існували опубліковані данні, у інших же доводилося прохати, щоб вони самі дали про себе бодай короткі інформації та відповіли б на поставлені їм запитання. Про Євмена Кириловича я знав, що він народився не на Великій Україні, що й освіту pobірав не в московських університетах, і т. д., але ж мені хотілося мати відомості точніші, а тому я й писав йому, та й не раз, про присилля потрібних мені дат. Спочатку д-р сперечався, потім пообіцяв. Однак минав рік за роком і тільки вже по його смерті отримав я один листочок його автобіографії, знайдений по-між дрибними нотатками: Ось він:

«Народився я в останніх днях 1871-го року (26 грудня н. ст.), в Білій коло Чорткова, якої, одначе, я зовсім не пам'ятаю, бо всі хлоп'ячі мої спомини починаються з Мшанця, коло Тереховлі.

Мій дід — Симеон, парох в Пробіжній, мав дочок та синів. Мій батько — Кирил та його брат Ізидор були священниками, а Яків та Володимир були цивільними. Дочки дідові повиходилили заміж і за духовних, і за світських, але переважаючи — за духовних.

Мої спомини сягають доволі далеко. Пам'ятаю стару, низеньку глиняну попівську хатку з призьбою навкруги, з великими вхідними сінями. З малих сіней отоплювались дві середні кімнати соломою, що мені завжди було мило. Залюбки я приглядався блискаючому вогневі, лежучи на соломі побіч з наймитом, якого обов'язком було нанести соломи та спалити її в грубці. Залюбки бавились ми діти — в «пекарні». Було нас четверо: я — найстарший, друга після мене — Анісія, третій — Мирон і четверта — Софія. Згадую, що в дитинстві я дуже довго хворував на якусь недугу і неначе ще сьогодні бачу вікно, застановлене пляшечками від ліків. Коли ж я видужав, був настільки кволий, що не міг з власної сили ходити, а носили мене на руках. Потім ходив при допомозі двох палиць. Як видко, недуга моя була важка, бо мама вшила мені вже навіть сорочечку на смерть, але «ку-

пелями муравлиними;» що роблено з поради якоїсь баби-лікарки, мене вратовано.

З тих перших років пам'ятаю, що мама моя була дуже добра й запопадлива, дуже віддана дітям. Батьки мами, Альберти, також були добрі люде й дуже нас любили. Вони допомогли мамі до поїздки у Відень з сестрою, яка була глухонімою, до лікаря-спеціаліста, не жалували грошей найкращим професорам. Та есі ці витрати не помогли, бо недуга сестри була незцілимою.

В 9-му році життя втратив я матір і від того часу — можу це сміливо сказати — провадив життя самостійно.

Науку в гімназії розпочав у Тернополі, де був у першій класі, а вже до другої класи вписав мене батько до укр. гімназії у Львові (в Народньому Домі). Там я пробув 2 роки, а вже до 4-ої класи перевів мене батько до Станіслава. Від 5-ої класи я вже стало залишився у Тернополі, де й скінчив гімназію, або — певніше — де провалився при maturі.

В Тернопільській гімназії між учнями виявилось дуже ярко стремління до національного самопізнання та було навіть і національне життя. Вже від 4-ої класи брав я участь в учнівських потаємних гуртках, де на сходинах ми обмінювались поглядами та думками на біжучі народні справи, читали реферати, проголошували декламації, читали лекції з української літератури та різні рідкосні книжки. До гуртків учнівських належали тільки певні й свідомі колеги. Всяких перекінчиків та ренегатів ми цурались і їх оминали. Наскільки ми були свідомі, хай послужать такі приклади...

На цьому автобіографія вривається. Записати «приклади» Євменові Кириловичу «не вистачило часу», бо це був випадок, коли того часу він потребував для себе самого.

Але ж я дозволю собі подати тут кілька прикладів з його національної свідомости та жертвности, яких — напевне — не мав бажання зазначати в своїх автобіографичних спогадах сам небіжчик.

Видатний знавець і діагност серединних недуг та недуг дитячих, д-р Лукасевич без відмови відвідував кожну українську хату, де були німичні та куди його кликано. Нехай би хтось із тих, що бували його пацієнтами, сказав: чи узяв у Києві д-р Лукасевич у когось з українських хворих лікарський гонорар?

— Докторе, та ж дозвольте вам подякувати! — проситьсь бувало хворий земляк.

— А прошу! Дякуюте, скільки хочете, — сміється доктор, — тільки не грошима, бо ж я хочу підсилати українця, а не ослабити його!

Так говорив доктор-українець. Але ж, як просто доктор, він і з іншими своїми пацієнтами заходив так, що вони узнавали себе його вічними боржниками. Ось цьому докази.

На початку війни, коли зачалось нищення всього українського, якийсь «землячок» Скринченко почав друкувати в чорносотенній пресі цілу серію «ревеляцій» про антидержавну, мазепинську чинність Лукасевича. Однак «самоотверженному» письменникові було замало подавання самих інформацій, він заразом ще подав проєкт, щоб док-

торові було законфісковано майно, а його самого, вкупі з родиною (!) було б заслано до Сибіру. І ось, в цей критичний час докторові пацієнти з аристократичних верств своїм заступництвом врятовують Євмена Кириловича.

Приходить нова доба. Київське громадянство потребує великого помешкання для сходин. Заходами небіжчика М. С. Синицького та д-ра Лукасевича на Пушкінській вулиці виростає репрезентаційний український клуб—центральный осередок українського громадського життя. Мало хто знав, скільки до утворення цього осередку доложили названі своєї енергії та власних матеріальних засобів. Та ж не встиг клуб як слід розгорнутися, на Київ насунула червона московська пеня. Цей період навали комуністів д-р Лукасевич перебуває в Києві. І от тепер саме за його працю в клубі відповідні «рevelації» про нього приходять до червоних. Натурально: вже йде мова не про заслання, а про «стенку». І знов, як і поперше, врятовують доктора його пацієнти, тільки вже тепер не «буржуї», а «пролетаріят», для якого Євмена Кирилович був не тільки лікарем, але ж сталим доброчинцем.

Доброчинна діяльність небіжчикова доступна особливо показних форм уже на еміграції, бо вдома це нікому не кидалося у вічі.

Року 1920-го д-р з нашими військами прийшов був до Києва. Там він зліквідував свою хатину, майно, й знову повернув на еміграцію, але вже з чималим грошем. Тим часом інші емігранти все ближче почали знайомитись із злиднями — і тоді не один з наших земляків, «в розсіяні суших», урятувався з докторових фондів. Навіть найбільшому колишньому нашому багатиреві та доброчинцеві — Є. Х. Чикаленкові в особливо трудний для нього час прийшов з поміччю Д-р Лукасевич, давши в позику велику суму..

Однак не тільки лікарську чи грошеву поміч раз-у-раз ніс своїм землякам д-р Лукасевич: дбав він і про їхню душу, а тому виїшов нашої еміграції на зустріч і підмогою моральною. В році 1921-му, коли всі українські вигнанці були глибоко депримовані, дезорієнтовані, безпомічно потопали в бурхливих хвилях тогочасного політичного моря, — Є. К. бачив, що без своєї газети еміграція цілком може збитись з шляху. «Без живого слова не можна існувати» — пише він мені в одному з листів того періоду, й організовує видання у Варшаві великої, щоденної газети, — «Ук. Трибуни». Протягом цілого року з власних коштів утримував д-р цю газету, видавши на ту ціль коло 160.000 польських злотих.

Вважаючи, що саме тепер треба збільшувати літературні надбання та особливо давати людям практичну книжку, д-р Лукасевич, з огляду на повну редукцію еміграційних видавництв, власним коштом видає де-які з своїх праць, котрі вважає актуальними. Так виходить його анатомічна термінологія, популярно-практичні книжечки про догляд дитини і т. д.

Одночасно д-р утримує чи підтримує своїх і своєї дружини родичів, що переживають скруту на вигнанні, а мимо того раз-у-раз посилає гроші й річі на Україну багатьом приятелям. А скільки підпірав він всяких громадських благодійних підприємств?!...

Видима річ, що на всю ту чинність треба було аж надто великих капіталів. А понеже д-р Лукасевич їх не мав, то мусив шукати заробітку на еміграції. Поборовши чималі труднощі, здобуває він у Варшаві право лікарської практики й знову починає, як перед кількома десятиліттями, знаходити коло нових пацієнтів. Та ж у Варшаві багато людей, що ще в Києві шукали Лукасевича, а тому і тут він швидко здобуває собі заслуженну популярність. Згодом вирішує поставити більше підприємство, при якому могли б годуватись ще й інші люди. В листі з 5. XI. р. 1929-го пише він: «... Старий я і на старість дурійка на мене найшла. Захотілось мені рештки моєї енергії, яка в мені ще осталась, пристосувати до якоїсь праці, виладувати ці запаси в улаштування лікарні... Одчинив я лікарню з невеликими засобами грошівими, а вона вимагає раз-у-раз все нових грошей. Треба витримати, а щоб витримати — знову треба грошей. Ніколи не мав я клопотів з грішми, а тепер що дня те саме...»

Знаючи його вдачу, можна було уявити, як доктор не оглядався на жадні труднощі, як не зважав на непоборимі ніби перешкоди, а домагався достукатись того, що собі намітив. І — безперечно — достукався б. В одному з пізніших листів, він пише, що «коли буде добра зима, моя санаторія вже стане на ноги». Та-на жаль великий — не стага. Як у нього не вистачило часу на написання свого коротенького життєпису, хоча ставало часу на всякі чужі потреби, як не вистачало йому грошей на власне підприємство, хоча вистачало на справи громадські та підтримку інших осіб, — так і тепер не вистачило потрібної обережності, для себе самого, хоча у всіх своїх пацієнтів він раз-у-раз тієї обережності вимагав і про додержання її пильнував. Маючи коло 60-х років, д-р, занедужавши на безпечну грипу, не міг себе примусити бути нечинним якихсь два-три дні. І, маючи під 40 температури, він все ще прогадав невтомну працю біля своїх пацієнтів. Отже, коли зрештою, звалився, то вже назавжди...

Тепер, коли час приглушив трохи гостроту цієї втрати, коли є більше можливости здалеку поглянути на цю характеристичну постать в українському загалу минулої доби, стає ще виразніше помітно, що і жив він, і помер не по-орієнтальному. Але ж, здається, й епітет «європейський» не цілком йому пасує. Певніше: була це людина типової американської вдачі, котра органічно ніде і ніколи не могла бути пасивною. А тому прийдешній історик сьогочасної доби муситиме спинитися із здивованням над неподібним до загалу позитивним образом доктора-громадянина Є. Лукасевича...

В. Королів-Старий.

«Образки стародавнього життя».

(Оповідання В. Леонтовича: «Ворохобня» і інші. Видавн. Неділя. Львів 1930 р.)

Властиво сам автор книжки, що лежить перед нами, надав їй иншу назву: «Ворохобня». Це справді найбільше і найзначніше опові-

дання цілого тому. «Ворохобня» і те останнє оповідання, «Вигнанці», присвячені вже й революції. Інші, що складають найбільшу частину цієї книжки, подають нам образки стародавнього. Це є назва одного з найбільших оповідань про Лубенщину, рідну авторові країну.

Кожний, що прочитає нову книжку Леонтовича, а ми всім українцям радимо це зробити, матиме від того величезну приємність. Автор легко і цілковито переносить нас у те минуле, здавалося б, недавнє, але віддалене од нас «віком» революції. Де-що в цих оповіданнях відноситься вже до самої передреволюційної доби, але де-які оповідання говорять про діла ще другої половини ХІХ віку, а почасти і про більш давні часи («З життя моєї бабки»). Нові письменники про це вже нам не напишуть. Вони того не знають і не відчують. Їх уява цілком захоплена тим всім «новим», що сталося навколо нас. «Старе» звичайно не раз описували наші письменники і той самий В. Леонтович в минулих творах своїх. Але інша річ говорити про річі і про людей, які ще живуть, і про тих, що одійшли вже до історії, хоч і тісно зв'язані ще з нами, що близькі ще нам і разом з тим далекі і тим самим особливо милі.

В передмові до книжки Леонтовича Микола Голубець має цілковиту рацію, коли говорить, що «найновіші твори нашого автора мають усі прикмети його попередніх творів, ми б сказали в з б і л ь - ш е н н о м у п і д н е с е н о м у м а ш т а б і». Дійсно, коли ми беремо, напр., цікавий томик Леонтовича «Старе й нове» і порівняємо з сучасною його творчістю, то починає здаватися начеб-то В. Леонтович увільнився від якихось ланцюжків ідейно ліберального характеру, які в'язали, стримували його творчість. Візьмемо наприклад його — «Я заслужив у свого Бога», це старе оповідання з жидівського життя, добре оповідання, але тут занадто відчувається дуже ввічливий, дуже ліберальний пан Леонтович, що більше всього боїться якимсь необережним словом когось образити, комусь наступити на ногу. Нинішні жидівські оповідання, які найпалкіша фантазія не назве антисемітськими, написана якось вільніше, сміливіше і може через те яскравіше. Його повні гумору оповідання «Мізерія», «Помирили», «Хапкович» — показують, що автор глибоко знає і розуміє це дрібне містечкове жидівське життя. Ці оповідання з'являються справжніми художніми шедеврами.

Але знає Леонтович, може ще краще, і селянське, і поміщицьке життя. Не тільки яскраво пам'ятає всі факти і звичаї, як це може пам'ятати тільки справжній мистець, але до того точно знає і мову і вислови кожного з своїх персонажів. Багато негативних типів, чиста галерея «мертвих душ» переходить перед нами. Жид Хапкович при цьому зовсім не є найгірший тип, хоч сам його зять зав'язав якусь «бариню», яка вважала Хапковича за мошенника, так: «Що ви кажете. Папаша може і були мошенник, поки вони були бідні, так тепер вони багаті і самі чесні». Але все ж Хапкович хоч по присуду кагалу дає багаті на бідних і був похований з великою помпою. А другого багатія Лубенського православного — Свербія громада не дозволила коло церкви

поховати, хоч він і дзвіницю збудував. І дійсно це ідеальний тип глитає, у якого годі знайти хоч якусь приємну рисочку.

В другому оповіданні «Помирили» — Герштайн і Петро Хведорович, селянин, що крав у жида пшеницю і за те попав до острога, варті один одного. А *gentilhomme declassé* не відстає від чорної кістки і продає, щоб здобути гроші, «сухі груші». Коли ж приїхав за ним жид з фірами, він спершу здивується, а потім згадав, в чому річ, і не вагаючися післав жида до садку р у б а т и «сухі груші». Але всі ці дрібні і великі мошенники, гріхородники і просто чудакуваті типи Леонтовича якось не викликають у нас обурення (за винятком хіба Сербія), а так собі легкий посміх. І автор на них не дуже сердитий вже, він їм наче вже подарував їхні злочини. Все те старе покривається якимсь таким великим і могутнім гріхом, що ті старі гріхи якось блідніють. Автор навіть і не сміється з них, він тільки епічно оповідає все їх життя з ледве помітною усмішкою і саме через те не можна без сміху читати ці повні гумору оповідання. Коли переглядаємо цей томик Леонтовича, хочеться ще раз собі сказати: гумор Гоголя це таки наша національна стихія.

Леонтович вже здавна відомий в аналах історії української літератури як соціяльний письменник. Таким він є і в сучасних своїх творах. Рідко хто так глибоко розуміє громадські відносини на Україні, як він. Його погляди соціально-політичні, які в двох-трьох місцях може й відбуваються, цілком одступають перед художньою уявою і тому вони такі переконуючі і яскраві.

«Ворохобня» — ми вже сказали, присвячена не тільки минулому, але й сучасному. Це історія села Зарівки і її мешканця безземельного селянина Опанаса Порубайката. Написано воно в дотриманому епізному стилі, а говориться там про історію українськ. села, а з ним і цілої України. Стихія Порубайката — це земля, імпульс всього його життя, мати цю землю. Для цього він живе, для цього робить злочини, виправляє їх часом, за це він і гине. В 1905 році він палить поміщиків, бо хоче мати землю. Втікає, тиняється по світах, ховається, як звір з тріумфом в ролі большевика з'являється у себе на селі в часи другої революції. Тепер він мріє стати нарешті господарем. І коли його друзі — комуністи в цьому йому перешкоджають, він робиться спершу таємним оборонцем села і його селянських інтересів, а коли викривається його лице, тікає до лісів, робиться головою повстанців на Полтавщині, тероризує навколо всіх комуністів, тікає далі аж на степ і робиться найзавзятішим махновцем. Там він і гине. Все життя, де б не був, що б не робив, цей Порубайкат перейнятий одним стогоном, одним жаданням: землі, землі!

Це оповідання справляє дуже велике вражіння і може конкурувати хіба з останнім: «Вигнанці».

Старий пан, земець, всіма знаний в краю, всіма поважаний вмірає на чужині від нудьги, від туги по всьому тому життю, що втрачено на віки.

«Самотність, свідомість, що на еміграції він нікому не потрібний, а дома роботу його визнано шкідливою, що марно спливають безціль-

но та безхосенно останні дні, обротом, тягарем лягали і на мозок і на серце. Почав занепадати на здоров'ю, серце ослабло і весь час обзвивалося тупим тисненням, а іноді гострий біль наче краяв те серце, і воно тріпотіло, як не розірветься... часто не було чим дихати». «Без потреби, без користі для кого будь, на шкоду усім знищено його життя, розтопано його працю, бо прийшов сліпий катаклізм».

Не дасться нам тут кількома цитатами передати цей страшний трагізм, цей сум, що автор відчуває всім серцем, але зберігає як і скрізь «спокій епіка-оповідача і той ясний усе розуміючий, хоч може і не все оправдуючий погляд на світ і людей», як говорить Микола Голубець у своїй передмові.

Саме з приводу цього оповідання «Вигнанці», що так вражає читача, можна б найбільше зробити критичних уваг що-до конструкції його. Цей томик одначе і в чисто технічному відношенні стоїть вище від попередніх творів Леонтовича. Але автор наш належить до письменників і людей тої доби, коли на форму звертали найменше уваги. Письменники цього типу не дбали про форми і засоби, може за де-які ефекти і де-які шаблони, що прикрашують твори і досить середнього, далеко нижче стоячого автора. Але зате в творах людей типу Леонтовича більше безлосередности і щирости.

Як би то не було, але читаючи «Оповідання» Леонтовича і бачучи, як мало знають автора, ми ще раз приходимо до заклучення, що ми не еміємо цінити наших письменників, як і взагалі наших видатних людей, а цим зменшуємо ми перш за все самих себе. Чехи чи по-яки, а навіть росіяне оцінили б твори такого письменника як Леонтозич значно більше і ліпше.

Щоб зрозуміти це, що ми говоримо, радимо ще раз одно: перечитати новий томик оповідань Леонтовича і не тільки перечитати, а і купити: бо і видавництво ж треба підтримати. Це в наші часи певна відвага, пустити книжку на український ринок. Видавництво «Неділя» може не досканало видаго твори Леонтовича: є помилки друкарські, погано зброшюрована книжка, за великий для бег естритики формат, поганенький папір. Але це ж не видавництво, а читач винен, читач, що може аби-на-що гроші витратити, тільки не за своєю рідну книжку. Купуймо книжки, і видавці переживають їх значно ліпше.

В російській літературі після Тургенєва було дуже принято брати його як якусь мірку: такий то мистець є добрий, аге де йому до Тургенєва. Це певно драгувало Чехова і він вставив цю фразу в уста одного з своїх героїв-письменників.

У нас українців таким мірилом є зараз Коцюбинський, цей справжній і великий майстер слова і художнього оповідання. Може і читач не без підстаз скаже, як чеховський Триголін: а все ж Коцюбинський вище Леонтовича. Форма художнього натхнення перешого дійсно перевищує більш сухого чи стриманого по своїй вдачі Леонтовича.

Сфера інтересів у обох авторів була ріжна, порівнювати хто краще з них розумів наше життя, через це трудно. Аге я подаю

голос все ж за Леонтовича: він глибше, мудріше приглядався до цього життя, хоч може і не завжди знаходив форму Коцюбинського.

Але коли ми робимо певні закиди (завдяки порівнянню, що може є не завжди відповідним в сфері літературної оцінки) Леонтовичеві, то робимо ми це більше з певної скрупульозності: щоб не перехвалити, ні підвести читача, не розачарувати його потім. А насправді, коли знаходишся ще під безпосереднім чудесним оповіданням Леонтовича, захоплює і його мова і його чисто епічні описи тої милої і далекої для нас сторони:

«Оселили Зарівку люде ще тоді, коли тут од степів неспокій був, й шукали вони затишнішого. Стоїть вона на високому сугорбку, а з трьох боків його Оржиця обтікає. Річка мала, де біжить, а де й переривається, очеретами заросла, засмокатася у плавнях, мов у повсть. Кажуть рибалки: «Оржиця тягне воду в Сулу, а Сула подає в Дніпро». Долина у неї верствів дві-три зазширшки і довкола Зарівки на тій долині, очерет, як море, невилазна тванюка, плазні, серед них ковбані та озерявини, а подекуди пороскидані острови густо лісом позаростали, один з них половецьким прозивається, а чому, ніхто не знає. Перейти через ці нетрі, хто стежок не знає, важко, а сховатися у їх легко».

Так починається «Ворохобня». В тих нетрах, як і в старі часи (може ще половецькі) стати ховатися люде.

Може це є і не найкращий опис української природи в самій книжці Леонтовича. Може є гіпші, але такі описи багато промовляють для тих, хто знає ту далеку Полтавщину, хто був колись і над Сулою і над тихою Оржицею.

Перечитуємо книжку Леонтовича і пірнаємо в ці милі образи далекої сторони, в це минуле, яке назажди зникло, одійшло у вічність.

Чміль.

Нове залицяння.

Ми дуже рідко звертаємо увагу на те, чим дихає в наш бік російський загарт, бо знаємо дуже добре, що зміни ніякої в думках і у відношенню росіян до нас і до нашої ідеї не наступає. Празда, ідея української державности переходить в головах російської еміграції ріжні фази те еволюції, що одмічаються ріжними наїть уступками в формі «автономій», окремих прав з «русскому єдинстві» то-що, всім, крім признання незалежности і відокремлення од Росії. По мірі появлення кожної нової фази чи етапу в цих уступках, ми стараємся це нотувати, так би говорити, а titre documentaire.

Отже так само занотуємо один з нових підходів до української справи, який, не позбавлений оригінальности.

У «Вѣстнику Ривьеры» (ч.29 з 12.Х.1930) появилася стаття підписана Рогдаєм під заголовком «Потенція слов'янства».

Автор дуже різко і суворо критикує минуле слов'янства, вважаючи, що воно

«не було до цієї пори позитивним фактором в розвитку людськості, беручи в ньому участь лише спорадично, і майже завжди руйнуючи лівою рукою те, що творила права».

Критикуючи культурну і економічну творчість слов'янства, особливо, Росії, автор приходить до висновку, що вони

«жили до цих часів під гарною банею, що спіралася на часових, нині, підгнилих устоях».

в той час, як Польща і Чехія, в протигагу східній гилці слов'ян, цивілізувалися на інший кшталт, обійшлися без «державного індивідуалізму», що привів би і їх до «нігілізму і анархізму». Тому очевидно ці слов'яне — чехи і поляки — зуміли створити свої держави і обергати свою окремішність.

А в росіян, мовляв, справи виглядають зовсім инакше, і то дуже зле. Але дамо слово самому авторові. Він пише так яскраво і дотепно, що варт навести їх дослівно.

«Остання несподіванка, якою слов'янство нагородило людськість — большевизм. У насадженню його у нас ми обвинувачуємо Німеччину. Ленін, мовляв, прибув з Заходу. Але Захід вернув нам лише наш скарб. Захід виплюнув на нас бактерію, що приплила до нього із Сходу. Большевизм ріс у нас з часів Достоевського. Хрещеним батьком його був ніхто инший, як наш «сверх-індивідуаліст» Толстой. Большевизм плакали корифеї нашого мистецтва (Горький, Андреев, Бальмонт і ин.), не кажучи вже про «старців»распутинського типу.

Большевизм заявився до нас разом з Базаровим, Верховинським, Ставрогиним, Передоновим, Саніним — героями, що їх оспівували наші «генії». Роспад етики, політики і економіки зареєстровано у нас такими безсумнівними документами, як «Отцы і діти», «Бѣсъ», «Воскресеніє», «Бездна» і вся поезія «босячества». Ленін з Троцьким зробили лише підсумок російському вікові пари та електрики. Ми плачемо тепер над вбитими большевиками людьми. Але ж ми раніше катували (та й нині продовжуємо) душі. Большевизм оперує лише над футлярами давно забитих нами людей — «над бувшими людьми». Тому то так легко дається йому торжество».

Така оцінка всієї московської цивілізації, всієї російської етики, політики й економіки, всієї духовної творчості. Вона дуже гостра і нагадує оте чисто московське «самоунічиження», але скільки в ній тої прагди колючої і гіркої для росіян...

Де ж вихід з такого суто трагічного діагнозу? Де ж рятунок з цього мороку? Автор подає його коротко, розбивши на два моменти. По-перше.

«Догоріти самим і локалізувати світову пожежу, поховати «бісів» російського життя і їх європейських малп, а одну яму звалити: Плева, Протопопова, Распутина, Леніна, Сталіна — ось здається в чому полягає наша перша і єдина місія».

Наводячи слова Бісмарка про те, що «слов'янство — це жіноча стать людськості», автор вважає, а це другий момент в рятуванні росіян, що останні повинні

знайти свою загублену стать, свою розвіяну в тисячелітньому кочуванні і боротьбі із Сходом, у взаємній гризні, самоподавленню і самобсмоктуванню, в містиці та в дурості — чоловічу стать».

Але ж де шукати цю «загублену стать», цю потенцію? Де і під яким небом знайти той благодатний ґрунт, щоб на йому зросла нова квітка слов'янської потенції? І тут автор приходить до несподіваного висновку:

«Це чудо воскресення, цю тайну примирення з життям, легше всього знайти в умовах благодатної природи, де повно сонця і озону, серед трудолюбного і життєлюбного й чепурного народу обвіяного поезією й перейнятого незлісним гумором, — народа-плугатаря і богоносця, народа, що ближче всього стоїть до типа західної буржуазії. Такий нарід — у к р а ї н с ь к и й (ростріл наш. М. К.). Він вже був раз хрещеним батьком Росії, він і ще раз виконає цю службу. Як що чехи наблизять слов'ян до Європи, то Україна наблизить Європу до нас. Починаючи з підсоння і природніх скарбів, кінчаючи вигідним географічним положенням і властивостями багато обдарованого народу, що нагадує близько народи центральної і південної Європи, — Україну нам посилає сама доля, як нашу представницю на свято західної культури, як нашу кормительку і заступницю. Коли вірити, що в слов'янстві ще не згасла потенція (стать), то її виявить перш за все хлібороб Полтави і Галича».

Такими словами кінчає автор свою повну сили і гарячу статтю. Не будемо вдаватися в коментарії з приводу неї. Одмітимо лише, що вона не була одмічена ані одним російським пресовим органом, очевидно, навмисне.

М. К.

Пом'ятайте про свій обов'язок: до кінця року сплатити національний податок!

З'їзд представників організації інженерів-українців на еміґрації

(Лист із Подсбрад).

15-го листопаду б. р. о 10 годині ранку розпочався у Подсбрадах з'їзд представників організації інженерів-українців на еміґрації.

Власне в цей день відбулося лише офіційне відкриття з'їзду, бо праця по підготовці його переводилася дуже пильно вже майже тиждень перед тим Організаційною Комісією разом з де-якими делегатами, що прибули на з'їзд заздалегідь.

Урочисте відкриття відбулось в одній з найбільших зал Подсбрад, яка бачила вже чи-мало урочистих і визначних свят та подій укр. колонії, від самого майже початку існування Укр. Господ. Академії. І на цю урочистість зібралася знову майже вся українська колонія.

Відкрив свято голова Організаційної Комісії проф. Шереметин - ський і запропонував вибрати президію з'їзду. На голову обрано (оплесками) проф. Шереметинського, заступниками голови інж. Нечая (представник спілки інженерів у Франції) та інж. Панасенка (предст. спілки інж. у Польщі), секретарями інж. Нешименка (Т-во економістів у Подсбрадах) та інж. Фещенка (предст. спілки інж. у Брії — Чехія).

Почесними членами президії з'їзду запрошено ректора Укр. Господарської Академії у Подсбрадах проф. Б. Іваницького та проф. Кратохвіля (чех, що заступав місто Подсбради).

Делегата Львівського Технічного Т-ва др. інж. Лукашівського обрано почесним членом з'їзду з правом рішачого голосу (тому, що це був з'їзд інж.-емігрантів, він не міг брати в ньому участі, як звичайний делегат).

Після промови голови з'їзду, що привітав делегатів та присутніх гостей, були заслухані привітання усні від поодиноких делегатів та організацій, що вислали на сю урочистість своїх представників. Наспіло також багато привітань писемних та телеграфічних від різних осіб та організацій як еміґраційних, так і краєвих та чеських високих шкіл і установ.

По привітаннях одбувся науковий доклад декана інж. факультету Укр. Господ. Академії доц. В. Іваниса на тему: «Сучасний стан хемичної промисловости», що зацікавив не тільки присутніх фахівців, але й сторонніх гостей.

Перед закриттям цього урочистого засідання було обрано мандантну комісію у складі : доц. Добриловського, інженерів Гречішкина, Фещенка та Подольяка.

По 12 год. дня відбувся у студентському кооперативі «Україна» спільний обід делегатів, де вони мали нагоду ближче познайомитися та порозумітися між собою.

На з'їзді загалом було заступлено 382 особи, об'єднанні в 11-ти організаціях, що дали 30 мандатів.

Того ж дня о 3-ій год. відбулося пленарне засідання делегатів з'їзду з таким програмом: 1) Прийняття регуляміну про з'їзд та плану його праці, 2) вибір комісій та секцій, 3) доклади з місць.

Треба сказати, що організаційна комісія так докладно підготувала усі матеріяли, що праця з'їзду була надзвичайно полегчена і проходила майже без суперечок та розходжень.

Довелося трохи довше спинитися делегатам над тим питанням, які саме організації мають бути заступлені на з'їзді. Але й це питання скоро було вирішене у тому сенсі, що заступленими мають бути всі фахові організації та організації мішані, які є фундаторами з'їзду, але мають змінити свій статут протягом півтора року. Має також бути заступлено і Укр. Господарська Академія в Ч. С. Р. як єдина укр. висока технічна школа на

еміграції. Представникам, що прибули на з'їзд з метою інформаційною вирішено голосу в нарадах з'їзду не давати.

Було обрано такі комісії: статутарну, організаційну, культурно-пресову, фінансово-економічну, та комісію по скликанню всеукраїнського з'їзду інженерних організацій.

Цікавими були доклади з місць, у яких делегати постаралися вияснити обставини праці та життя тих організацій, які вони заступали. Ці доповіді давали можливість скласти собі бодай приближну уяву про життя нашої еміграції по різних країнах. Особливо цікавим був доклад спілки інж. у Аргентині, яка не могла прислати на з'їзд свого делегата, але прислала писемний доклад та гроші. Ця доповідь дала яскраву уяву про життя наших інженерів у цім далекім, мало відомім краю, та найдокладніші інформації про те, на що може сподіватися той з емігрантів, що збирається туди переселитися.

16-го листопада було залишене для праці комісії, а 17-го о 10 год. ранку зібрався знову пленум з'їзду для заслухання докладів комісії, висесення остаточних ухвал та вибору керуючих органів Союзу організацій інженерів та техніків українців на еміграції.

Робота по комісіях була проведена уважно і з'їздом, майже без дебатів, було прийнято всі доклади комісії.

Головніші ухвали з'їзду такі:

1) Утворюється Союз організацій інженерів та техніків українців на еміграції. Завданням союзу є:

- а) Об'єднання професійних організацій інж. та техніків на еміграції.
- б) Допомога фаховому удосконаленню.
- в) Вивчення чужих країв з боку технічного й економічного та інформовання чужинців про Україну.
- г) Видання фахової літератури.
- д) Ріжнього рода допомога і т. д.
- е) Видання наукового органу.
- ж) Видання оригінальних наукових праць.
- з) Видання науково-популярної літератури.
- и) Улаштування публ. лекцій.
- к) Організація заочного навчання для поширення техн. знання.

2) Управа Союзу утворює секції — консультативну, шкільно-допомогову та пресову.

3) З'їзд визнав потрібним засновання всеукраїнського Союзу інж. організацій. З цього приводу він просить укр. Технічне Т-во у Львові взяти на себе ініціативу по скликанню з'їзду, який би обговорив питання і перейшов би до організації такого союзу.

На рік 1930-31 до управи Союзу організацій інженерів та техніків на еміграції обрано таких осіб: доц. В. Іваніс — голова, інженерів Панаценка, Нечая, Коваленка та Кучеренка — членами. Проходу, Фещенка та Подолька — кандидатами.

До ревізійної комісії увійшли такі особи; проф. Грабина — голова, інж. Гречишкін та Сапіцький — члени, Сочинський — кандидат.

Місцем осідку Союзу має бути м. Подебради, бо більшість членів управи перебуває там.

На тім робота з'їзду закінчилась.

Утворилася ще одна укр. організація, яка об'єднує у собі поважну кількість фахівців, що, обминаючи політичні погляди та переконання, змагається до об'єднання своїх сил для того, щоб принести як найбільше користи рідному краюї.

В. Х.

З діяльності Укр. Т-ва Прихильників Ліги Націй.

За останній час Укр. Т-во прих. Ліги Націй, що вже існує 10 років, виявило горячкову акцію. Виступ в цьому році на з'їзді Т-в в Женеві, недавній виступ на конференції в Данцізі, де було з ініціативи Укр. Т-ва засновано комісію для студювання питань Сходу Європи, ясно показали що т-во з новою енергією взялося до виконання своєї ролі попертя Ліги Націй і шукання за її допомогою справедливого рішення української національної проблеми. Тепер маємо новий доказ того, що акція Т-ва не є випадковою і що вона закраяна на широку скалю. Т-во випустило цілий ряд брошюр, що можуть чимало прислужитись як самим українцям для з'ясування усієї важливости акції попертя Ліги Націй, так і для вияснення чужинцям усієї важливости справедливого вирішення української проблеми, без якого вирішення не може бути і переведення в життя ідеалів самої Ліги Націй.

Перша брошюра, яку видало Т-во Прихильників Ліги Націй двома мовами (франц. та англійською) це «Прохання уряду Укр. Нар. Респ. про допущення до складу Ліги Націй». Ця брошюра з передмовою проф. Смаль-Стоцького подає фотографованим славнозвісний документ No 88, що складається з властивого прохання уряду УНР і меморандума Генер. Секретаря Ліги Націй і уявляє з себе великої цікавості історичний документ, що буде мати поважне значіння і в будучині. В кінці до брошури додано між иншим текст білю внесеного сенатором Копеляндом до американського сенату з вимогою визнання України.

Чистий збір од продажу цієї, як і другої брошури піде на посилення роботи Товариства. Ми гадаємо, що кожний громадянин мусить купити і дати цю брошюру до рук своїх знайомих чужинців. Кожний мусить тим спричинитися до нашої національної пропаганди.

Українська еміграція, яка скаржить на брак літератури чужими мовами про Україну, в цій брошюрі дістає дуже цінну зброю для своїх змагань серед чужинців і цю зброю треба широко використати!

Ця брошюра не є суб'єктивний твір, вона дає об'єктивні акти, документи, автентичність яких не можна заперечувати.

Друга брошюра, яку так само видало Т-во вже українською мовою, є переклад твору Льюарда Дікінсона «Меншості». Ця брошюра, попереджена гарною передмовою проф. О. Шульгина, буде дуже корисною для самого українського громадянства, для з'ясування одного з найбільших питань, якими займається Ліга Націй і від розрішення якого у великій мірі залежить мир Європи і існування самої Ліги Націй. Очевидно, Укр. Т-во прихильників Ліги Націй не обмежиться лише цими брошурами. В такт своїй енергійній за останній час діяльності на усіх конгресах і зборах Ліги, воно певне ще розвине свою літературну діяльність, що є конче необхідною, коли зважити усю непоінформованість чужинців в українських справах.

В цій корисній роботі яку повище відмічасмо Т-ву може дуже допомогти ціла українська еміграція, громадянство, розповсюджуючи літературу його, вступаючи в зносини з чужинецькими колами, добиваючись того, щоб несправедливість, заподіяна Україні, знайшла перш моральну санкцію в думках усіх народів, а потім була під напором опінії виправлена і на ділі.

3 міжнародного життя.

— Австрійські справи.

Відбулися загальні вибори до австрійського парламенту.

Інтерес до тих виборів з боку європейської політичної opinio була великий, що начеб-то цілком не відповідає ні величині австрійської республіки, ні тому значінню, яке має ця республіка в складі європейських держав. Австрія — мала населенням, якихось шість з половиною мільйонів, дуже нерівномірно поділених між столицею (біля двох мільйонів) і провінціями (чотири з половиною). Країна має порівнюючи велику індустрію, але позбавлена так званого гіртерланду, — інакше, сировини та ринків збуту, а тому економічно — ледве зводить кінці з кінцями. Політичне життя австрійське — убоге і одноманітне, бо характеризується воно невпинною й безнадійною боротьбою двох незамиримих течій — централізованої соціалістичної, на чолі якої стоїть Відень, з одного боку, а з другого — ріжного роду буржуазно-консервативних напрямків, розкиданих по провінціях і з'єднаних нормально в парламентську коаліцію. Ці останні мають в Австрії більшість, але не таку велику, щоб могли вони почувати себе в ній панами і не рахуватися з соціалістами, які в самій столиці являються непереможною більшістю.

Міжнародні впливи австрійської республіки нікчемні, а то ще й тому, що це мабуть така єдина в світі держава, яка радо позбула б своєї незалежності, бо суверенним життям живе вона не з своєї волі, а з наказу Тріанонського договору та з вимог Ліги Націй, малої та частини колишньої великої Антанти, бо противляться вони приєднанню її до республіки німецької. Цей останній факт як раз і спричинився до того, що до всіх перепетій внутрішнього життя Австрії європейська політична opinio ставиться з таким інтересом. Незначна і неважлива сама собою Австрія, при певних умовах, може тяжко лягти на шальки середньо-європейської рівноваги, порушивши її безповоротно на користь Німеччини, з якою вона зв'язана національно, культурно та єдністю своїх політичних настроїв.

Як відомо, вибори викликані були австрійськими націоналістичними колами, такими близькими до аналогічних колів німецьких. Маючи на увазі колосальний успіх гітлеровців на великому німецькому полі, сподівалися вони, що в Австрії станеться те саме. Виголосивши війну так званому австро-марксизму, гадали вони зломити odporну силу віденських соціал-демократів, і діставши велику парламентську більшість, спрямувати австрійську політику так, як то відповідало б їх інтересам.

Як здогадується французька преса, інспіратором цілої справи був недавній ще австрійський канцлер прелат Зейпель, мудрий політик і рафінований дипломат, що вмів свого часу подобатися Лізі Націй, французьким республіканцям і англійським банкирам, коли треба було дістати для Австрії фінансову допомогу в час катастрофічної для неї економічної кризи; вмів також потім сполучити з тим вірність Ватиканові, дружбу з Італією; симпатію до Габсбургської ідеї, а також сприятливе ставлення до приєднання до Німеччини. В уряді Фуґоїна, що переводив вибори, Зейпель був міністром закордонних справ. Виборні успіхи мали були використані начеб-то в одному з двох напрямків: або поворот Габсбургів до Відня, а одночасно й до Угорщини, або — приєднання до Германії, однак не до всякої, а до тої, де пануватимуть гагенкрейцери.

Вибори випали не так, як сподівалися націоналісти. Соціал-демократи, що на їх рахунок націоналісти надіялися встановити двохтретинну більшість, необхідну для конституційних змін, виийшли з виборної боротьби незайманими. Вони, правда, втратили кілька десятків тисяч голосів, але, дякуючи особливостям виборного закону, не тільки не впустили з рук своїх попередніх мандатів, а навіть здобули один новий. Усі ж буржуазні групи, розбиті на три головні течії, втратили по-за 300 тисяч голосів, а з ними і один мандат, — отой, що перейшов до соціал-демократів.

Буржуазна віденська преса пояснює цей результат в той спосіб, що австрійські вибори відбувалися уже після того, як в Німеччині схолосо вражіння від гітлеровської перемоги, бо на парламентській сесії виявилось, що та перемога не дала їм до рук влади, що вони там зараз не мають якої будь можливості легальним шляхом перевести до державного життя свої виборні гасла й партійні наміри, а на не легальний спосіб не зважаться чи не мають сили. Тому, мовляв, буржуазні виборці знеохотилися, до урн з'явилися їх менше, ніж на попередніх виборах, а в наслідок того стала перевага соціал-демократів, які начеб-то всі без винятку прийшли віддати голоси за своїх кандидатів.

Чи так справді воно було в дійсності, чи ні, не будемо гадати. Справа в тому, що виборна odporність австрійських соціал-демократів, хоч і була дуже неприємною для їх противників, як здається, мало що вплинула на плани націоналістів. Вибори не дали якої будь політичної зміни в політичній структурі Австрії. Як і раніше, в парламенті муром стоять одна проти одної дві групи: більша — буржуазна, що матиме 92 голоси, і менша — соціалістична з 73 голосами. Буржуазні групи, як і раніше складуть урядову коаліцію, соціалісти провадитимуть чинність опозиційного порядку. Замиритися їм нема на чому і бої без сумніву будуть жорстокі й безоглядні, і не сприятимуть вони внутрішньому упорядкуванню країни, ні зовнішньому її престижу.

Легальні шляхи перед австрійськими націоналістами зараз закрито, так само як закрито їх поки-що і для гітлеровців у Німеччині. На нелегальні способи вони мабуть такі не зважаться, як не зважилися їх товариші — гапенкрейцери. А в тім думки про те вони, як здається, не закинули. Це видко хоч би й з тих промов, що виголошували їх лідери, до виборів і навіть після них, і в яких говорилося навіть про «голови, що мають падати з плечей». Видко, це також і з того факту, що націоналістичний міністр внутрішніх справ, він же і вождь австрійської геймверу, за короткий час свого міністрування встиг обезброїти соціал-демократичні бойові організації, залишивши одночасно озброєним підлеглий йому геймвер. Геймвер же той потрібний націоналістам, аби було на що спертися, переводячи по-за парламентом, чи тільки проти соціалістів, вказані вище наміри: злуку з гітлеровською Німеччиною, чи реставрацію Габсбургів.

* * *

Один час зараз же після виборів могло здаватися, що одна з цих несподіванок, з яких обидві тяжко загрожують спокою й замиреньню цілої суходольної Європи, дуже начеб-то близька коли не до здійснення, то до спроби здійснити їх. Перебіг подій, однак, виявив, що Австрія, сама, своєю волею, нічого не розпочне що-до одної з них, а саме — що-до злуки з своєю великою національною сестрою. Ініціатива має йти не від неї, а од Німеччини.

Злуку тої в майбутньому мабуть там не можна буде уникнути, хоч і яка вона неприємна, з одного боку, для малої Антанти, що навіть вустами своїх чільних людей проголошувала її не раз абсолютно неприпустимою; з другого боку — для Франції, бо дуже посилив би той факт її головну противницю — Німеччину. Для об'єднання в Австрії й Німеччині — все готове. Усі без винятку політичні партії тут і там стоять за злукою, австрійське внутрішнє законодавство уніфіковане з німецьким, австрійська міжнародна політика йде в колії німецької. Злука Австрії й Німеччини може бути виконана за одну годину, потрібку для редагування відповідального протоколу, — коли тільки той протокол досі ще не зраджено: чи за кілька хвилин, потрібних для його підписання уповноваженими на те особами. Справа лише за тим, щоб настали для того відповідні міжнародні умови. А умови ті поки-що в майбутньому, момент сьогодні ще не прийшов, і буде він означений не Віднем, а Берліном. На обов'язку ж Відня — чекати на поготові.

З виборами до австрійського парламенту зв'язані були й певні надії на можливу реставрацію династії Габсбургів. Приблизно на цей час припадала й видатна для монархістів подія, — а саме студент Лувенського університету, легітимний претендент на австрійську та угорську корону принц Отто Габсбург, старший син останнього австрійського імператора і угорського короля Карла IV, доживав своїх 18 літ, себ-то згідно з династичними законами, доходив свого повноліття. Гадалося, що день свого повноліття зможе він використати для того, щоб проголосити себе австро-угорським монархом і зреалізувати своє право на трони своїх предків, приїхавши несподівано до Відня і Будапешту. Австрійські і угорські легітимісти готувалися до того, кожний — по своєму. Австрійські виступили на виборах, як окрема політична група, під многозначною назвою — *Kaisertreue* — Вірність Імператорові. Угорські ж довели свої підготування начеб-то до того, що навіть навели справи у швейцарського уряду, дозволено буде їх королеві переїхати залізницею через швейцарську територію. Надії завели і тих і тих легітимістів. Партія *Kaisertreue* збирала на виборах скандальну цифру голосів, бо за неї подано було всього лише 157 бюлетенів, після чого про реставрацію годі було в голос і говорити. А угорським легітимістам швейцарський уряд одповів, що право їздити швейцарськими залізницями перевіряється не ним, а відповідними контрольорами і залежить од того, чи має пасажир білет чи ні.

Ціла справа про реставрацію династії Габсбургів скінчалася на тому, що лувенський студент сфотографувався в дуже гарній уніформі угорського старшини і подарував свої фотографії членам австрійської та угорської легітимних делегацій, які приїхали до Бельгії поздоровити свого монарха з днем народження. Що ж до реалізації, то вона залишена до кращого дня. В Угорщині цей день може колись ще й настане, монархічні настрої дуже сильні в цій країні. Але що-до Австрії, то там легітимна справа, як здається, стоїть безнадійно.

Observator.

3 преси.

На останній сесії Української Академії Наук, на якому обговорювався питання ювілею Академії, акад. Корчак-Чепурківський забрав позачергове слово і, згадуючи про 25-тилітній ювілей резолюції 1905 року, розперирається на компліменти присутньому тут «акад.» Шліхтерові, героєві цієї резолюції.

«А ми, княже, — говорить акад. Корчак-Чепурківський, — в цей час маючі особливе щастя бачити присутнього тут тов. Шліхтера, я гадаю, маємо право відзначити цю подію й широко привітати Олександра Григоровича».

Після чого «акад.» Шліхтерові, колишньому російському с-ерові і україножерцею, заслужені академики і учені зробили «вірнопідданчу» огацію. Але «акад.» Шліхтер не піддався на ці компліменти української наукової інституції і, одповідаючи на привітання Корчак-Чепурківського, поставив кралки над і:

«Я хочу додати до того, що сказав акад. Корчак-Чепурківський, що справжня ювілейна дата 25-ліття є грудневе повстання в Москві».

Отже ясно нагадав присутнім українським еченим, що всі компліменти і поздоровлення треба направляти в... Москву. Видно, що «акад.» Шліхтер сумлінно виконує те завдання, з яким його есунуто до Української Академії на пост «академика».

Од Українського Пресового Бюро.

Українське Пресове Бюро в Парижі уповноважено категорично спростувати відомості, подані на сторінках «Розбудови Нації», число 9-10 ст. 248 про діяльність п. п. Смаль-Стоцького та О. Шульгина, які буцим-то в своїх дипломатичних виступах заявляли, що становище українських меншостей є задовольняюче і нарікання українських послів перебільшені.

На підставі цілком певних відомостей Українське Пресове Бюро мусить заявити, що обидва згадані вище діячі УНР в своїх виступах, висловлюючи побажання, що би національні потреби наших меншостей були в повній мірі задоволені, завжди додавали, що вони не мають мандата на репрезентацію останніх та що меншості наші мають своїх компетентних репрезентантів в особі послів до парламенту, на сумлінню яких вже лежить, чи точно чи не точно подають вони відомості про дійсний стан річей, чи добре чи зле провадять вони меншестеву політику.

Так само уповноважено є Бюро спростувати як цілковито фальшовані відомості, що в'явилися в тому ж числі «Розбудови Нації» та в «Кореспонденції» (Прага) про виступ проф. Шульгина в Данцігу в справі Східньої Галичини. Згідно цим відомостям, у проф. Шульгина вийшла суперечка з панею Бакер і приписуються йому слова, які серед тих обставин в дійсності він не говорив. Єдиний правильний текст промови проф. Шульгина в Данцігу як і всього, що зв'язано з цим виступом подано, в «Тризубі» число 41.

Жадної суперечки у проф. Шульгина не могло звичайно бути з панією Бакер, яку він горяче дякував в своїй промові за її симпатії до українсько-го населення і за її виступ.

Українське Пресове Бюро.

Париж, 25 листопада 1930 р.

З широкого світу.

— Фінський уряд приніс вибачення большевицькому послові в Гельсінкі за антисовітські демонстрації в Фінляндії.

— Американські навігаційні компанії розроблюють проєкт збудування пароплава, що доставляв би пошту з Європи протягом 3-х днів.

— 23. XI у всіх західно-європейських столицях кружляли чутки про переворот в Москві, убивство Сталіна та зруйнування Кремля після боїв революціонерів з ІПУ. Останні відомості, що протирічать одні другим, виявляють все ж, що змова Блюхера-Сирцова була і що можливість повстання лишається наявною.

— В Римі організується міжнародній комітет святкування 40-тиліття появилення Папської енцикліки «*Regum Novorum*», що раніше підтримала права робітничої класи.

— В Данії новозаснована партія «Національно-соціалістична-робітнича» домагається позбавлення права жінкам брати участь у виборах і бути членами парламенту і самоврядувань.

— Большевицькі газети видрукували покаянну заяву Бухарина, який, як відомо, не так давно вправ в немилість Сталіна та був за опозицію висланий.

— Румунська ліберальна партія, що була проти повернення короля Кароля, здала позиції і вернулася до участі в парламенті.

Хроніка.

З Великої України

— Ювилей УАН. На сесії, що закінчилася 31 жовтня, ухвалено святкувати ювілей Академії Наук 28 грудня с. р. Уряд УССР відпустив на цю ціль 50 тис. карб. Всі ювілейні видання вже здані до друку. Для переведення ювілею обрано спеціальний комітет («Ком.» ч. 303 з 2. XI).

— Українська совітська енциклопедія. На зразок Великої Совітської Енциклопедії ССР має вийти Велика Совітська Енциклопедія Українська, яка «намічає дати щонайменше 50 відс. оригінального матеріалу, який стосується тільки до України». Як запевняє «Пр. Пр.» (ч. 252 з 2. XI), ця енциклопедія «має бути за зразок для майбутніх енциклопедій народів «совітського союзу. На перші два роки для її виготовлення асигновано 1 мільйон карб.

— Харчова виставка. Незабором в Києві має відкритися всеукраїнська харчова виставка, яку організує всеукраїнський науково-дослідчий інститут торгівлі. На виставці будуть експонати з багатьох місцевостей України та совітського союзу. («Ком.» ч. 298 з 28. X).

— 130-ти ліття збудування першої домни на Україні минуло в кінці жовтня. Її було збудовано в Луганському — на чавуноливарному заводі. Від закладення цієї домни почала розвиватися українська металургічна промисловість. В Луганському організовано ювілейний комітет, видано кілька брошур з історії розвитку металургічної промисловости на Україні («Пр. Пр.» ч. 250 з 30. X).

— Що значить позика «П'ятилітка за чотири роки». Про добровільність цієї позики, яку здирають з населення большевики, говорить така замітка. «Є сила колективів, які, сплативши перший внесок за позикку «П'ятилітка за чотири роки», не оформили підписки, тоб-то не подали відомостей про те, скільки членів колективу підписалося, на яку суму і на які купюри облигацій. Отже кредитові установи не можуть ані оформити передплати, ані забронювати за колективом потрібне число облигацій та потрібні купюри». Значить, зідрали гроші з людей, не питаючи навіть прізвись («Пр. Пр.» ч. 252 з 2. XI).

— Хлібозаготівлі. Справа з заготовкою хліба стоїть дуже зле. На 25 жовтня річний план виконано лише на 60,6%. Такому загрозливому станові совітська преса присвячує великі статті, в яких проглядає неприкрита тривога за майбутнє. По окремих округах річний план харчових культур на 25 жовтня виконано так: Степ — 64,9%, Лівобережжя — 67,3%, Правобережжя — 57,4%, Полісся — 62,3%. Колгоспи яскраво відстають від індивідуальних господарств: колгоспи заготовидли — 57,7%, а індивідуальний сектор — 62,8%. («Ком», ч. 298 з 29. X).

— Сівба. Не краще од заготівель стоять справи сівби. На 25 жовтня Україна засіяла лише 88,1% плану. Що ж до оранки на зяб, то «сьогоднішні показники цієї роботи просто ганебні», як пише «Ком.» (ч. 299 з 29. X).., бо «як назвати инакше ті 21,3% плану, що ми їх маємо на 25 жовтня».

— Безпритулні. В.

Харькові зараз є сила безпритульних. З попередніми підрахунками їх ніби є більш 300. Міська рада рішила боротися з ними і всіх вилувати та частину посадити до дитбудів, а частину — відправити на місце народження («Ком.» ч. 302 з I. XI. 1930 р.).

— **Совітські залізниці на Україні** Що твориться на совітських залізницях на Україні та який стан рухомого складу їх, — про це яскраво дає поняття замітка, уміщена в «Пр. Пр.» ч. 252 з I. XI. с. р. Наведемо її, як зразок:

27 жовтня до поїзду № 89 — Київ — Житомир вїхав паротяг С 110. Перед самим відрядженням почали випробовувати гальма, але раптово увесь гальмовий зв'язок тендеру (№ 258) упав на землю. Вилучивши тендерне гальмо, поїзд вирушив з зіпсованою гальмовою системою, везучи сотні людей.

Увечері 25 жовтня на ст. Київ-пасажирський творилося таке, що важко собі навіть уявити. На пероні стоїть вартовий станції тов. Дяченко, щоб зустріти поїзд № 34 — Баку — Шепетівка. Але, що за диво! З-за повороту їхав поїзд. Полум'я геть вкривало бік вагона, аїскри розліталися за вітром.

Горіла вагонна осяниця (вагон №902). Це так доглянули фастівські оглядачі! Перемінили вагон, і поїзд вирушив у дорогу, запізнившись на 20 хвилин.

— Чому ви не вирушаєте? — запитав вартовий головного кондуктора п. № 89 того ж вечора.

— Нещастя, — схвильовано відповів той.

Нара раптово вилітала з-під паротяга № 851, незабаром зовсім нічого не видно було ні біля паротяга, ні на самому паротязі.

Але ось з парової заслони вийшов машиніст і почав вимагати, щоб змінили паротяг. Виявилось, що лопнули елсменти й димозгарна труба.

Поки мінятимуть паротяг, вирішили, щоб не спізнитися, п. № 53 — Каменець-Подільський вирядити іншою колією. Перегін заблоковували—можна вирушати, але тільки по хотіли вирушати,

як на поротязі № 831 — нещастя, лопнула димозгарна труба.

Цього вечора мало не всі паротязи вирушили з запізненням від 20 хвилин до 2 годин.

З життя укр. еміграції У Франції.

— **Головна Еміграційна Рада** 19 листопаду одбула своє чергове засідання. Крім справ конференції обмірковано важливі видавничі заходи. Їх наслідком певно має бути появлення кількох брошюр і книжок чужими мовами, так потрібних українській еміграції для її інформаційної культурно - національної пропаганди.

— **Генеральна Рада Союзу Укр. Емігр. Орг.** у Франції одбула своє засідання 19 листопаду с. р. Заслухано було відомості про життя укр. організації і гуртків в Ліоні, Гаврі, Труа, Кресо, Туарі, Тамарі, Сент-Етьєн, Анесі, Сараколен. На прохання укр. гімназії в Жевниціях в Чехії вирішено звернутися до членів союзу з проханням прийти на допомогу згаданій школі посильними датками. По звіту скарбниці прийнято до відома суму прибутків — 7.762.85 і суму видатків — 6.118,75, а також суму боргів по позиках членам — 2.019 фр. Доручено скарбникові що-до повернення останньої суми вжити найрішучіших заходів.

Крім зазначених справ Генеральна Рада обміркувала нові відомості що-до урегулювання церковної справи, виробила певний програм що-до роз'їздів по громадах, торкнулася справи видання органу Союзу, винесла постанову про заходи для поповнення фонду студентських стипендій, формально сконстатувала закриття через роз'їзд членів організації в Саранколен і на решті винесла протест проти подій в Галичині.

— Нагадується всім членам Союзу, що карт д'ідентіте, які мають силу до 31 грудня с. р., мусять бути перемінені не пізніше від

31. III. 1931 року. За прострочення винні платять штраф.

— **З життя Військового Т-ва.** За останній місяць відбулося кілька засідань Управи Т-ва, на яких залагоджено багато питань з внутрішнього життя Т-ва. Прийнято багато нових членів, алеж разом з тим і виключено кілька чоловік за порушення статута Т-ва.

В зв'язку з скороченням штатів на деяких заводах в Парижі, кілька членів Т-ва залишилося без роботи, алеж завдяки заходам Управи, їх пощастило влаштувати на інші заводи.

Управа попереджує членів що в Парижі зараз тяжко знайти працю, тому прохає стриматися від приїзду до Парижу.

З огляду на те, що наближається термін остаточної виплати за ґрунт Т-ва (залишилося виплатити 2. 800 фр.) та разом з тим підписання купчої Управа Т-ва на спільному засіданні з Контрольною Комісією постановила дла володіння ґрунтом створити товариство з 6 членів Т-вана підствії фр. закону,

Контрольна Комісія зробила перевірку відчитності Управи Т-ва і скарбниці. Комісія внесла деякі поправки в діловодство, в решті знайшла все в порядкуві.

Управа постановила скликати 2 Військовий З'їзд на 26 грудня б. р.

Управа нагадує членам Т-ва, що довгий час не внесли членських внесків, про необхідність покрити свою заборженість до 15 грудня б. р. Тих, хто невиконає, буде виключено з Т-ва.

Управа Т-ва звертає увагу членів Т-ва, зокрема «залізних стрільців» на повну запушеність могили вмершого в літі б. р. підст. Фолюшняка. Необхідно поставити пам'ятник, для чого потрібна сума до 400 фр.

Прохається надсилати пожертви. — На черговому засіданні президії федерації фр. Комбатантів під голуванням військ. міністра п. Мажино, приймав участь представник Управи п. М. Ковальський.

— **Шалет.** 1-го листопаду б. р. в Громаді відбувся доклад інж. Сціборського на тему «Шляхи визволення України». Цікава тема збрала велику кількість слухачів. Після викладу відбулися дискусії.

— 9 листопаду в Громаді відбулися чергові загальні збори. Прийнято до складу Громади п. Батя, виключено за вибуттям з Шалету — Донцова. Обрано п. Вержбицького делегатом на намічений Церковний З'їзд. Затверджено доклад Управи що-до святкування Різдяних свят, а саме: влаштування загальної святої вечері 24. XII, дитяча ялинка 25. XII з 4 год. по обіді для дітей громадян і учнів школи (Засоби на ялинку — пожертви по підписним листам) і З. На шедрий вечір має бути влаштована зустріч Нового Року. В справі прибудовання ідальні і розширення театру доручено Управі поперед вишуканням засобів розробити план і кошторис вартости — роботи. В біжучих справах заслухано подяку Української гімназії в Чехії за надіслану пожертву на допомогу учням і інші матеріали біжучої праці Управи.

— 23 листопаду в Громаді з нагоди 10-річчя перерви збройної боротьби Української Армії і 9-ої річчя трагедії під Базаром відбулася врочиста академія. Відкрито її Головою Управи, що виголосив короткий реферат про перебіг подій. Вшановано пам'ять полеглих за волю батьківщини усіх борців вставанням з місць і хвилиною мовчанки. Пізніше промовляли на академії уповноважений Т-ва б. Вояків Армії УНР — полк. Татаруля, п. Марр, Бацуца, Гутівський та Захвалинський. Хор закінчив академію відспіванням «Вічна пам'ять» і «Чусь, брате мій».

В Польщі.

— **З життя української колонії в Кракові.** 26 жовтня б. р. відбулися в Кракові загальні збори членів місцевого відділу УЦК, на яких між иншим, був присутній також

і член Головної Управи УЦК п. В. Краснопольський. Збори відкрив Голова Відділу п. І. Заруцький. Головував зборами — п. Д. Гавриченко, секретарював — п. Ф. Бондар. Перед обранням президії присутні відспівали національний гимн. Порядок денний зборів містив у собі багато точок, а саме: доповідь п. В. Краснопольського про сучасний стан української справи і положення української еміграції в різних країнах, справоздання Управи і Ревізійної Комісії про діяльність Відділу, вибори нової Управи та цілу низку актуальних питань — в біжучих справах.

Член Головної Управи УЦК в своїй більш як годинній промові яскраво змалював дикий визиск України московськими окупантами, криваву розправу з українським народом за його змагання до незалежного державного життя.

Далі змалював промовець невпинну боротьбу московських большевиків з українською політичною еміграцією, страшним етапом якої було вбивство св. пам. Головного Отамана С. Петлюри, пам'ять якого пропонує промовець вшанувати однохвилинним мовчанням і вставанням з місць.

Далі промовець торкається життя української еміграції та її організації в різних державах Європи, діяльності загально-еміграційного центру — Головної Еміграційної Ради, національного податку, еміграційної солідарності і єдності. Далі змалює він в коротких рисах головні здобутки Головної Управи УЦК і переходить до діяльності і осягнень уряду УНР за останній час.

«Слава Головному Отаманові Андрієві Лівичькому і Урядові Української Народньої Республіки» — оклик, яким промовець закінчив свою промову, викликав могутнє «слава». На пропозицію п. С. Столяревського збори з приводу доповіді прийняли наступну резолюцію:

«Загальні збори української політичної еміграції, згуртованої у Відділі Т-ва УЦК у Кракові,

заслухавши доповідь члена Головної Управи УЦК п. В. Краснопольського про досягнення Уряду УНР на міжнародньому терені, ухвалили широко вітати Пана Головного Отамана Андрія Лівичького і Уряд УНР і бажають їм сил і витривалости в осягненню великої спільної мети — здобуття державної незалежності України».

Загальні збори оваційними оплесками приймають цю резолюцію і на пропозицію п. В. Вовка встають і співають «Вічну пам'ять» трагічно помершому св. пам. Головному Отаманові Симону Петлюрі.

По заслуханню звітів Управи Відділу, які зложили голова Відділу — п. Заруцький та голова контрольної комісії п. Бистрицький, загальні збори одголосно ухвалили абсолюторію Управі Відділу і, затвердивши прийняття низки нових членів Відділу, перейшли до вибору нової Управи. В нову Управу обрано п. п. А. Полякова, А. Бистрицького, І. Заруцького, В. Ганського, Я. Пухтинського; заступниками — п. п. С. Столяревського та І. Льопу. До ревізійної комісії увійшли п. п. Т. Будолак, В. Степанишин, і Д. Гавриченко, а заступниками — п. п. Я. Вовк і О. Даниленко.

28-го жовтня б. р. відбулося перше засідання новообраної Управи Відділу, на яких вона ухвалювала і намітила план діяльності на найближчий час. На голову відділу обрано п. І. Заруцького, секретарем — В. Ганського, керувником культ. осв. секцією інж. А. Полякова, скарбником — Я. Пухтинського, господарем — А. Бистрицького. План діяльності новообраної Управи передбачає: зміну на більш догідне помешкання для Відділу, організацію культурно-освітніх курсів грамоти, недільних лекцій з українознавства, театрального гуртка та хору, урухомлення надісланой Головною Управою Бібліотеки та інші заходи.

— Б и д г о ш . 21 листопаду в Бидгощі з приводу 10-ої річниці великого національного суму, коли останній козак регулярної армії УНР залишив рідну землю,

відбулися збори укр. політичної еміграції, на яких уповноважений УЦК на м. Бидгощ і околицю інж. підполк. Рибалка-Рибалченко виголосив короткий реферат на тему «10 років на еміграції» з коротким переглядом збройної боротьби за українську державність. На цих зборах ухвалено вислати привітання до Пана Головного Отамана Військ УНР такого змісту:

«В 10-ту річницю великого національного суму, коли останній козак регулярної армії УНР залишив рідну землю, укр. політична еміграція в м. Бидгощі і околиці — твердо стоїть при прапорі УНР і особі Головного Отамана Військ УНР і запевнює Пана Головного Отамана, що і надалі стоятиме до його повної диспозиції, готова на перший заклик з зброєю в руках йти визволяти Рідний Край від московських окупантів.

Хай живе вільна Українська Народня Республіка.

Хай живе Головний Отаман Військ УНР».

В Німеччині

— Пам'яті Базарських лицарів. 22 листопада в Берліні заходами Воєнно-Наукового Гуртка та Громади Старшин відбулася жалібна академія, присвячена пам'яті 359, мучеників Базару. Захоплюючі змістовні промови, чудово декорована сая, в одному куті котрої на високому п'єдесталі, прикритому прапором та українським гербом, стояла оповита великим лавровим вінком картина маляра Перфецького «Базар», світовий ефект рефлектора, — все це робило на присутніх велике враження. В останній промові Голова зборів полк. Петрушевський в імені зборів дякував секретареві Воєнно-Наукового Гуртка за підготовчу роботу по улаштування жалібної академії.

— В Берліні від 3-х років існує Воєнно-Науковий Гурток. Статті в журналі «Табір» свідчать про його корисну працю.

— В Берліні заходами гру-

пи прихильників української музики — організується музичне товариство «Кобзарь», яке має на думці в ближчому часі поставити «Запорожець за Дунаєм» та «Наталку Полтавку».

В Югославії

— Вечір пам'яті Г. Чупринки. Що Управа Української Громади в Білгороді пішла на добрий шлях, упорядковуючи кожного місяця товариські літературні вечори, видно і з того, що ці вечори без жадної реклами здобувають собі вже більшу і більшу популярність між українськими колами в Білгороді та притягають нові сили, які дають можливість Громаді давати добірніший і різноманітний програм. З другого боку, хоч Громада має просторе помешкання, але воно вже робиться тісним, щоб умістити всіх гостей, і Громаді прийдеться мабуть піти на небажаний крок — обмежити вхід гостям.

Вечір, присвячений Грицьковій Чупринці, відбувся 3 листопаду з дуже різноманітним програмом. Почалися збори віршом К. Цвітановича — «До братів українців», якого прочитав сам автор, далі реферат про поета, якого прочитав В. Андрієвський, та декламації віршів Чупринки, які виконала пані В. Зівертова, М. Шляхова та п. п. О. Зіверт і Я. Нога. Дуже мило виконала пані В. Зівертова два вірші, а натомість пані Шляхова була на цей раз слабшою ніж звичайно. Хор Громади під орудою нового диригента А. Чорного гарно проспівав декільки пісень, а сам диригент за декільки пісень виконаних на бандурі — дістав рясні оплески. З поміж інших виконавців дальшого програму мусимо і цього разу виділити п. Волошина, який на жадання гостей примушений був виконати декільки декламацій поверх програму та К. Цвітановича, що своїми щирими віршами завжди здобуває симпатії слухачів.

— Загальні Збори «Української Громади» в Білгороді відбулися 16 листопаду, на яких було

переобрано нові Управу та Ревізію комісію. До першої обрано — п. п. О. Зіверт — головою, інж. М. Даценко — заст. голови, В. Андрієвський — секретарь, О. Демиденко — скарбник та М. Заполенко — бібліотекар. Ревізійна комісія обрана в такому складі: інж. І. Новицький, І. Миколаєнко та М. Павлюк. За два роки свого існування Громада перейшла ріжні етапи у своєму розвитку. Виявивши з початку велику активність та працездатність Громада пізніше пережила тяжку кризу, яка була викликана зовнішніми обставинами. В останні часи Громада знову зміцніла, збогатилася новими силами та одночасно позбавилася того елемента, який або гальмував її розвиток, або викликав ріжні непорозуміння, які відбивалися зле на житті Громади. Своєю солідарною працею Громада почала здобувати собі все більше і більше прихильників та признання навіть і тих людей, що кидали раніше на неї болотом. Можна вірити вже, що Громада потроху зуміє об'єднати біля себе всі ліпші українські сили в Білгороді, успіху в чому ми від широкого серця їй бажаємо.

До Галицьких подій.

— 1 листопаду в Подєбрадах відбулося протестаційне віче в справі подій в Галичині, на якому було прийнято резолюції. протесту.

— Український Клуб в Женеві виніс протест проти подій в Галичині.

— До редакції «Тризуба» надійшла резолюція, що її прийняло Закордонне Бюро Укр. Радикально-Демократичної партії.

Розшукують.

— Розшукують хорунжого армії УНР, був. юнака кінного відділу Спільної Юнацької Школи Володимира Василевича Олексієва, що в-останнє 1926 року працював на фільварку біля Варшави в Польщі. Проситься осіб, що знають про його перебування

подати відомості до редакції для п. Морозовського.

— Розшукують Пані Надію Козловську (зроду Варинських) розшукує своїх братів Миколу, Петра та Антона Варинських, бувших старшин армії УНР. Осіб, що знають адреси пп. Варинських, прохається заголосити їх до редакції «Тризуба».

— Суржко Семен розшукує свого брата Матвія Суржка та знайомих: Гладкого Якова, Івана Волчур, Павла Петренка, Віктора Яворського, Кондратія Нирушак, Якова Тригуба та б. отамана 3-го Запор. Кошу п. Буровського. Відомості проситься слати до редакції «Тризуба»

Лист до Редакції.

Високоповажний Пане Редакторе!

Прочитавши у ч. 9-10 журналу «Розбудова Нації» (стор. 249) твердження так званих українських націоналістів, що:

«ми знаємо, що на бланку УНР за підписом п. Шумицького була недавно подана заява до французького міністерства закордонних справ, що провід ОУН є на німецькій службі...»

прохаю Вас не одмовити довести до відома українського громадянства, що:

1. кудись писати на бланкові УНР, як особа, яка не займає жадного урядового становища в УНР, я не міг і не мав права.

2. не знав, не знаю і не цікавлюся знати, чи є українські націоналісти на німецькій чи на якій-небудь иншій службі.

3. ніколи не займався писанням доносів і роз'єднанням української еміграції, а навпаки завжди працював і працюю на встановлення єдиного українського національного фронту по-за межами партії та угруповань.

Як-що у т. зв. «укр. націоналістів» занадто є енергії, хай би вони вживали її на поборення наших ворогів, яких у нас не бракує, а не на ганебну працю розкладу еміграції.

Отже вищезгадане писання про мене «Розбудови Нації» кваліфікую, як безсоромну інсинуацію і наклеп, недостойний порядного часопису.

Прийміть, Шановний Пане Ректорі, вислови моєї пошани.
Микола Шумицький (—)
25 листопада 1930 року.
Париж.

Зміст.

— Париж, неділя, 30 листопада 1930 року — ст. 1. — * * * — ст. 2
— В. К о р о л і в - С т а р и й . Доктор Є. К. Лукасевич — ст. 4. —
Ч м і л ь . Образки стародавнього життя — ст. 9. — М. К. Нове залицяння
— ст. 13. — К. Х. Лист із Подєбрадів — ст. 16. — З діяльності Україн-
ського Товариства Прихильників Ліги Націй — ст. 18. — O b s e r v a -
t o r . З міжнародного життя — ст. 19. — З преси — ст. 21. — Од Україн-
ського Пресового Бюро — ст. 22. — З широкого світу — ст. 22. — Хроні-
н і к а : З Великої України — ст. 23. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 24. — В Польщі — ст. 25 — В Німеччині — ст. 27. — В Югославії
— ст. 27. — До Галицьких подій — ст. 28.

Нові книги.

Українське Т-во прихильників Ліги Націй випустило 1) французькою і англійською мовою брошуру «Прохання про вступ до Ліги Націй Української Народної Республіки». Ціна у Франції 5 франків.

2) Українською мовою — Льорд Дікінсон. «Меншости» переклад Г. Чикаленкової з предмовою О. Шульгина. Ціна у Франції 1 fr.

Набувати книжки можна на складі Т-ва, 42, rue Denfert Rochereau, Paris V, а також у всіх центрах скупчення укр. еміграції у членів Товариства.

Чистий збір від продажу піде на посилення діяльності Т-ва.

Від Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції.

Останній з'їзд Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, піклуючись справами культурного розвитку еміграції, готуванням культурних робітників, здатних продовжувати працю по коління, що збройно і духово боролося за незалежність України, вирішив заснувати для своїх членів-студентів дві стипендії: одну пам'яті Пилига Орлика, другу пам'яті Симона Петлюри.

Генеральна Рада Союзу, бажаючи в свою чергу достойно виконати повищу прекрасну ідею 6-го З'їзду Союзу і забезпечити в сталий спосіб фонд цих стипендій, звертається з закликом до усього українського Громадянства у Франції виявити посильну допомогу, взяти участь в збірці на фонд стипендій, які вже почато уділювати і які безпостійного поновлення не зможуть функціонувати.

Кожна Громада мусить перевести у себе «тиждень українського студента». Кожен українець у Франції мусить дати свою датку у фонд студентських стипендій Союзу.

Генеральна Рада Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції вважає своїм обов'язком довести до загального відома українців, які мають на меті переїзжати з іншої країни до Франції з метою улаштуватися на працю, що при вступленню на працю до французьких підприємств вимагається відповідний дозвіл на працю від французького Міністерства Праці. Особи, що переїзжать до Франції, не будучи забезпечені контрактом на працю, візованим французьким Міністерством Праці, себ-то приїзять до Франції по візам туристів, студентів і т. и. — з поміткою «non travaer», наражаються на небезпеку не одержати дозволу на працю від Міністерства Праці, а тим самим не знайти собі праці.

Одночасно Генеральна Рада повідомляє членів Союзу, які мають на меті улаштуватися на працю в Парижському районі, що в цьому районі фабрики і різні підприємства майже припинили прийом робітників. Оскільки робітник заздалегідь не забезпечений прийомом на працю, Генеральна Рада не рекомендує переїздити в Парижський район.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

відкрита в середу: 6-9 г., в суботу: 4-9 і в неділю: 1-5 г.

В Бібліотеці можна набувати:

1. Збірник пам'яті Симона Петлюри. Видання Міжорганізаційного Комітету в Празі. Ціна 25 фр. з пересилкою у Франції.
2. Відзнаки — тризуби по ціні 4 і 6 фр.
3. Портрети С. Петлюри та Т. Шевченка по 1.50 фр.
4. Календар «Дніпро» на рік 1931. Ц. 15 фр.
5. Смаль-Стоцький: Шевченко — співець самостійної України. Ц. 2 фр.
6. Омелянович-Павленко: Україно-польська війна 1918-19. Ц. 15 фр.

Звертатись до бібліотекаря: Mr. I. Rudicev. 11, Square de Port Royal. Paris XIII.

Українське Мистецьке Т-во при Громаді в Шалеті.

6 грудня 1930 року влаштовує свою чергову виставу.

Виставлено буде:

«Брехня»

п'єса на 3 дії. В. Винниченко.

Ролі виконують: Андрія Карповича (інженер) п. Т. Нетреба. Наталю Павловну (його жінку) п-ні М. Карнаухова. Карпа Феодоровича (його батька) п. В. Ішук.

Українське Драматичне Т-во при Ліонській Громаді.

6 грудня 1930 року

в театрі Cristale--Palace, 104, Grande rue Monplaisir, 104 tram. 1 та 9.

виставлено буде:

I.

«Жонатий Мефістофель».

фарс на 3 дії Мироеича

Участь беруть пані: Іванова, Таран, * * *. Панова, * * *

Таран, Григораш.

II.

Бал до ранку.

Два буфети. Конфеті. Серпантін. Пошта.

Дві оркестри джаз-банд.

Початок о годині 8 ½.

Подробиці у афишах.

Режисер: В. Григораш.

Адміністратор І. Горбатенко.

70-ті роковини смерти Тараса Шевченка.

Н о в а к н и ж к а

СТЕПАН СМАЛЬ СТОЦЬКИЙ.

Т. ШЕВЧЕНКО. — Співець Самостійної України.

...«злука з Московщиною мусить розвалитися, щоб Україна дісталася на волю. У Шевченка ніхто ніде не знайде ні одного слова яких-небудь федеративних чи союзних міркувань. Навпаки, він усяку злуку України з Московщиною уважав найбільшою недолею, найбільшим нещастям України, джерелом її фізичного, духового, матеріального, культурного і морального занепаду... Він відкидає всяке спільне «отечество», знає тільки неньку Україну, яку так щиро любить, що за неї готов і душу свою віддати. Він визнає тільки повну самостійність України».

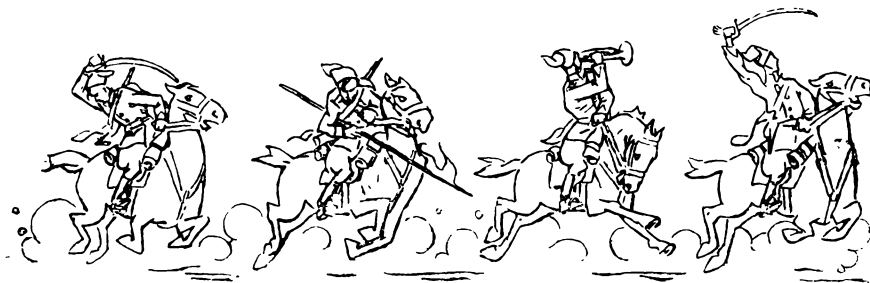
Так пише проф. Степан Смаль Стоцький в цій книжечці.

Розповсюджуйте цю книжку під час Шев-

ченківських свят і при кожній нагоді як найширше.

Ціна за один примірник на крейдяному папері, в гарній окладинці 1. 50 фр. франц., з пересилкою 2. фр., 7 пр. — 10 фр., 20 пр. — 25 фр., 50 пр. — 60 фр., 100 пр — 100 фр. з пересилкою. Продаж по всіх українських книгарнях, де нема, звертатися на адресу:

M-elle N. Kucerawenko, Praha - Brevnov, Liborova 470
Tchecoslovaquie.

Українським дітям - Рідне Військо

Великий аркуш брестольського картону в фарбах що представляє піхоту, кінноту, гармати то-що — армії УНР з 1920 р.

Постатті козаків до витинання
робота маляра-баталіста **Л. Перфецького**

Видання — «Тризуба». Найкращий подарунок нашим дітям.

Добра розвага — малим, дорослим — гарна оздоба до хати.

Ціна аркушу — 2 фр. (пересилка у Франції — 15 с. за кордон — 30 с.).

При гуртовім замовленню значна книжка. Замовляти в адміністрації «Тризуба» 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5-e.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris(V)

Tél. Danton 30-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор : Іл. Косенко.

Le Gérant : M-me Perdrizet.

Imp. de Navarre, 5, rue des Gobelins. Paris XIII.